

על הפרשה

❖ תורה מחשבה ומוסר ❖ פינחס ❖ יז' תמוז תש"פ ❖

פרשת השבוע

בין המצרים

מסופר על אליעזר זעירא שהיה הולך בנעליים שחורות כמנהג אבליים בשוק של נהרדעא, ושאלו אותו מדוע הוא הולך עם נעליים שונות מאחרים. ענה להם שהוא מתאבל על ירושלים. שאלו אותו, האם אתה כל כך חשוב שאתה מתאבל על ירושלים, והם סברו שזה מנהג גאווה ולכן אסרו אותו בבית הסוהר על כך, עד שאמר להם שיניחו לו כי הוא אדם גדול (בבא קמא נט, ב).

ויש להבין מדוע האבילות על ירושלים שייכת רק ליחידים סגולה ואין היא חובת הכלל.

ביאר זאת המשגיח ר' חיים פרידלנדר זצ"ל, שעיקר הצער והאבילות על חורבן הבית הוא מפני החסרון של האפשרות להתקרב לה' יתברך על ידי בית המקדש.

שהנה בית המקדש היה מקום שאפשר להתקרב על ידו לעבודת ה', וכמו שאמרו (ילקוט שמעוני תהלים, תשנה) "יפה נוף מושב כל הארץ" שהיתה משמחת כל הארץ, אדם עובר עבירה ודואג, ולבו שח עליו וכו' עלה לירושלים והקריב קרבן ונסלח לו ויצא משם שמח. וכן אמרו (תנחומא פינחס, יב) מעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עון, כיצד תמיד של שחר היה מכפר על עבירות שנעשו בלילה, ותמיד של בין הערבים היה מכפר על עבירות שנעשו ביום.

וכן כתבו התוס' (ב"ב כא, א) "כי מציון תצא תורה" לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, כדדרשו' בספרי למען תלמוד לראיה וגו' גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה.

נמצא שבית המקדש היה מקום לעליה רוחנית, שהאדם היה מתעלה במקום קדוש זה, על ידי ראית עבודת הכהנים, וכן על ידי כפרת העוונות היה יכול להתעלות ביתר שאת.

ולכן מי ראו להתאבל על ירושלים, רק "גברא רבה" אדם שניצל ומיצה את כל האפשרויות של עליה ברוחניות להתקרב אל השי"ת, אלא שעדיין הוא מרגיש שחסר לו חלק בעבודת ה', ועל זה הוא מצטער על העדר הרוחניות שנגרם לו מפני החורבן.

אבל אם גם את האפשרויות שעומדות לפניו אינו מנצל אותן כראוי, אם כן איזו שייכות יש לו לצער והאבילות על חסרון האפשרות להתעלות ביתר שלימות על ידי בית המקדש, והלא גם את האמצעים יש בידו אינו מנצל בכל כוחותיו.

אמנם בימי בין המצרים שתקנו חז"ל שכולם צריכים להתאבל על החורבן, ודאי שיש בכך כל אחד להיות "גברא רבה" בימים אלו, ולהכניס בלבו את ההרגשה של החסרון בעליה הרוחנית. וודאי שאם חייבים להתאבל על החסרון הזה, מוטל עלינו להיות ראויים להתאבל על כך, ויש לנצל את כל הכוחות העומדים לפנינו היום לעליה רוחנית, ועל ידי כך נהיה ראויים להתאבל על החסרון בשלימות שהיינו יכולים להשיג על ידי בית המקדש.

ואמר על כך המשגיח, שהזקן הזה טועה בדבר משנה, שכן טבע האדם שבשעה שנחלש אצלו אחד החושים, מיד יתחזק ויתאמץ כנגדו חוש אחר, ולכן בעת רפיון התאווה, בימי הזקנה, דוקא אז מתגברת ומתאמצת הרדיפה אחר הכבוד עד למאד.

"ושם ביאת המכה המדינית כובי בת צור ראש אמות אשה אב במדין הוא" (כה, טו).

כתב רש"י, אחד מחמשת מלכי מדין את אוי ואת רקם ואת צור וגו', והוא היה חשוב מכולם, שנאמר

"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה, יב).

אמרו חז"ל (מדרש רבה) אמר הקדוש ברוך הוא בדין הוא שיטול שכרו. ויש להבין מדוע דוקא פינחס צריך לקבל שכר מצד הדין.

ביאר זאת הגאון ר' יעקב ניימן זצ"ל בדרך נפלאה, שהנה מי שמבקש שכר בעד קיום התורה והמצוות, דומה הוא לתינוק שנותנים לפניו דבר טוב למאכל, ואינו רוצה לאכלו עד שיתנו לו כסף עבור זה, והרי זה מפני שאינו מבין ואינו יודע את הטעם הטוב של המאכל, אבל מי שיוודע ומכיר את טעם המאכל שהוא טעים, לא רק שאינו מבקש שכר על אכילתו, אלא אדרבה הוא חייב הכרת הטוב למי שנתן לו את המאכל.

וכך מי שמקיים את התורה והמצוות כראוי מרגיש טעם ועונג שאין כמוהו, והתענוג הכי גדול שיש בעולם הוא קיום התורה, ולכן אין לתבוע על כך שכר, אלא שהשכר הוא חסד של הקב"ה שנותן לשומרי מצוותיו, אבל אין לתבוע שכר.

וכן פירש הגאון ר' יצחק מוולאז'ין זצ"ל את דברי חז"ל "שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות" (אבות ב, א), שאין אתה יודע כמה אתה צריך לתת להקב"ה ולשלם בעד זה שנתן לך מצוות להתענג בהם על זיו שכינתו, שהוא התענוג הגדול ביותר.

אבל אצל פינחס שקנא את קנאת ה', והיה צריך שלא תהיה לו הנאה כלל מהמצוה הזו, ואם היה לו הנאה כבר לא היה יכול לקיים את המצוה כי זה לא קנאות לשם שמים לגמרי, ולכן אמרו שפינחס צריך ליטול את שכרו בדין, כי לא נהנה מעצם קיום המצוה, ויכול לתבוע על כך שכר.

"וישם איש ישראל המכה אשר הכה את

המדינית וזמרי בן סלוא ונשיא בית אב

לשמעוני" (כה, יד).

אמרו חז"ל (סנהדרין פב, א) הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא, אמרו לו הן דנין דיני נפשות, ואתה יושב ושותק, מה עשה עמך וקיבץ עשרים וארבעה אלף מישראל והלך אצל כובי וכו'.

וכתב המהרש"א (שם, ב) שזמרי היה בשעת המעשה הזה בן מאתיים חמישים שנה לפחות, שהרי אמרו (שם) שהיה לו חמש שמונה, זמרי, ובן סלוא, ושאלו, ובן הכנענית, ושלומיאל בן צורישדי. ואם כן היה בנו של שמעון וכמו שכתוב (בראשית מו, י) "ובני שמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר ושאלו בן הכנענית" (בן דינה שנבעלה לכנעני), והיה מיוורדי מצרים, ובמצרים היו רד"ו שנה, ובשנת הארבעים ליציאתם ממצרים היה מעשה זה, נמצא שהיה בן מאתיים וחמישים שנה.

עוררו על כך בעלי המוסר, שאף שהיה זקן גדול ונשיא ישראל, ירד לדיוטא התחתונה, והכל בגלל תאוות הכבוד, שבאו ואמרו לו שכולם צעירים ממנו ויושבים ודנים דיני נפשות והוא יושב ושותק, ומפני כך הגיע לעשות מעשה שפל זה.

מסופר על המשגיח הגרי"ל חסמן זצ"ל שהשתתף פעם באסיפת רבנים, ונחלקו דעת המשתתפים בנושא מסוים. ובמשך הזמן נעמד רב זקן ונשוא פנים אחד ואמר, דעו נא רבותי, הן כבר זקנתי ושבתי, ולפיכך נקי אני מכל רדיפה אחר הכבוד, ודעתי כי ראוי לנהוג בענין הנדון כך וכך, ועל כן קבלו את דעתי כי היא האמת הצרופה ונקיה מכל רבב.

ראש אמות, ולפי שנהג בויון בעצמו להפקיר בתו מנאו שלישי.

ולכאורה אין הדבר מובן, מה אכפת לו אם הוא נמנה ראשון או שלישי, הלא כשנכתבה פרשה זו הוא כבר מת ואינו, ואיזה עונש הוא זה שמנאוהו שלישי.

ביאר זאת הגרי"ל בלוח זצ"ל, שדבר זה תמוה לנו מפני שאנו רגילים לחשוב ש"צור" מת ואינו, ואין אנו רגילים לצייר לנו בדמיונו כי אחרי מות האדם עדיין חי הוא, וחיוו אז מכילים בקרבם את כל הענינים שאנו מרגישים ומשיגים פה, ביתר שאת ויתר עז באופן נעלה ונשגב, והתורה חיה וקיימת לעולם.

ולו הרגשנו זאת כראוי כי אז היינו מבינים את פשטות הכתוב, כי "צור" כשנכתב שלישי בתורה הרי הוא נמנה במקום שהוא שלישי והכל יודעים זאת וגם הוא יודע זאת ומרגיש מזה צער ועלבון, כי העיקר של העולם הוא בעולם האמת, בעולם שנראה רחוק מאתנו, עד שאין לנו ציור כלל במה שהוא חוץ מהעולם הזה ואנו שוכחים אודות מציאות עולם הבא.

"ויפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה וגו' ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה" (כו, טז) -

יש להתבונן מדוע הוסיף משה רבינו בתפילתו "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה", ומה הצורך לבאר לפני הקב"ה את דבריו על ידי משלים.

למד מכאן **הסבא מקלם זצ"ל** יסוד בענין תפילה, שאף שלפני הקב"ה הכל גלוי וידוע ואף יותר מלמבקש בעצמו, אבל צורת ודרך התפילה של האדם צריכה להיות בפירוט כל הענינים בפירוט גמור, וזה כדי שיבין היטב בעצמו עד כמה הוא נצרך למילוי בקשתו, ולכן צריך לפרט ולגלות שהוא מרגיש מה שחסר לו.

"ונתתה מהוודך עליו" (כו, כ).

דרשו חז"ל (ב"ב עה, א) "מהוודך" ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושח, אוי לה לאותה כלימה.

ביאר הגאון ר' יצחק מוולאז'ין זצ"ל (הגה"ה לרוח חיים אבות א, א) שיש הבדל בין "בושה" לבין "כלימה", שבושה היא מה שהאדם מתבייש מעצמו, וכלימה הוא מה שאחר גורם לו הבושה, וכן הוא ההבדל בין חמה ללבנה, שחמה האורה בעצמותה, ולבנה היא מקבלת את אורה מהחמה.

ולכן אצל משה לא היו הזקנים בושים ממנו, כי משה קיבל את חכמתו מה' יתברך, ומי יכול לעלות בהר ה', אבל יהושע שזכה על ידי עמלו, שהיה משרת משה ולא מש מתוך אהלו, וזה היו גם הזקנים שבאותו הדור יכולים לעשות, וכיון שלא עשו כן לכן הם נכלמו מפני יהושע, שהוא נמשל ללבנה שקיבל את אורו מהחמה ולא מש מאהלו.

וכתב הפתח חיים זצ"ל (תורה אור, ט), שכן יקרה לכל אדם אם יתעצל מלעמול בתורה בכל כוחו, ועל ידי עצלותו יהיה נשאר ריק מחלקי התורה שהיה בידו להשיגה כחבריו, יבוש ויכלם אח"כ מאור פניהם אשר יבהיקו למעלה מאור תורתם, ואז כבר לא יהיה בידו לתקן, כי לאחר ביאת המשיח שיתבטל היצה"ר מן הארץ, כבר אין שם זכות ולא חובה ורק כל אחד עומד במדרגתו שזכה בה מקודם.

על פי דין התורה אין הבת יורשת במקום שיש בן, ורק אם אין בן היא זוכה בירושה, וכמו שכתוב בפסוק "איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו" (כו, ח). אמנם על פי חוקי המדינה הבת יורשת שווה כפי הבנים. ואף שהנכסים שייכים לבן, אבל מצד חוקי המדינה אינו יכול לרשום את הנכסים על שמו ולא יוכל להשתמש בהם כלל אלא אם הבת תחתום בערכאות על ויתור הירושה.

ודנו הפוסקים האם הבת חייבת מצד הדין לוותר על זכותה ולחתום על ויתור ירושה כדי שהבן יוכל אף לרשום את הנכסים על שמו ולהשתמש בהם.

ובשול"ת פני משה (ב, טו. והובאו דבריו בשול"ת רב פעלים חו"מ ב, טו) הביא בזה מחלוקת בין המהר"י בסאן למהר"ט, שהמהר"י בסאן סבר שאין הבת חייבת לחתום אלא אם יפייסוה בממון, והמהר"ט סבר שהיא חייבת לחתום בערכאות מדין השבת אבידה.

ובנחלת צבי (חו"מ, רעו) כתב שכופין אותה לחתום מדין כופין על מידת סדום. וכמו כן כתב בשול"ת ישועות מלכו (חו"מ, טז). והביא ראיה ממה שאמרו (קידושין סה, א) שאם אשה אומרת לאדם שקידשה מבקשין הימנו ליתן לה גט. וכתב הר"ן שאם הבעל לא היה מפסיד מהגט שהרי נאסר בקרובותיה היו כופין אותו לגרשה, ואף שלפי טענתו לא קידשה כלל והכל שקר, בכל זאת כיון שלא מפסיד מכך כלום כופין אותו מדין כופין על מידת סדום. ואם כן גם לענין ירושה יש לכפות על הבת שהבן יוכל לקבל את הממון על פי דין התורה.

ובשול"ת שואל ומשיב (תניינא א, א) הביא ראיה לדברי המהר"י בסאן, ממה שאמרו (גיטין מה, א) שעבד שברח מחו"ל לארץ ישראל יש איסור לחזור ולשעבדו אף בארץ ישראל משום "לא תסגר עבד אל אדוניו" [כך סבר הרמב"ם]. וכתב הר"ן, שאף שאסור לרבו לשעבדו אבל אין כופין את רבו לכתוב לו גט שחרור. ולמד מכך השו"מ, שכמו כן אין הבת חייבת לחתום בחינם ולוותר על חלקה כפי חוקי הערכאות.

אמנם בשול"ת מהרש"ם (ה, לח) כתב לדחות שדוקא בעבד שהיה שייך לרבו קודם שברח ועל פי הדין לא נפקע ממנו עבדותו, אלא שיש איסור לשעבדו ועדיין אינו בן חורין לפי הדין, לכן אין כופין את רבו שיכתוב לו גט שחרור בחינם, אבל במקום שעל פי הדין אין לבת כלום ורק מכח דיני ערכאות יכולה לעכב את הבן מלזכות בנכסים, ודאי שחייבת לוותר ולחתום בחינם משום כופין על מידת סדום.

וכתבו הפוסקים שכיון שיש מחלוקת בדין זה, הבת יכולה לומר קים לי כשיטות שיש לפייסה בממון, ולכן אינה מחויבת לחתום בחינם. ובהרבה בתי דינים מקדמת דנא נהגו ליתן לבת עשירית מהנכסים כדי שתחתום [וע"ע בשול"ת יבי"א ט, (חו"מ) ח. ובשול"ת מנחת יצחק ב, צה. שהביאו את דעות הפוסקים בזה].

והביא ראיה לדבריו ממה שאמרו (שבועות ט, א) ששעיר ראש חודש יותר תדיר משעיר של רגלים, ואף שיש יותר רגלים שמקריבים בהם שעירים (וימי פסח וסוכות הם לבד יותר משעירי ר"ח) בכל זאת שעיר ראש חודש נקרא יותר תדיר כיון שבא בזמנים הרבה.

ומכאן סברא זו כתב המטה אפרים (תקפא, ו) שבראש חודש אלו יש להקדים אמירת מזמור "ברכי נפשי" לפני אמירת מזמור "לדוד ה' אורי", כיון ש"ברכי נפשי" יותר תדיר מ"לדוד", כיון שאומרים אותו בכל ראש חודש, ו"לדוד" אף שאומרים אותו יותר פעמים אבל הוא בזמן ופרק אחד, ואין ללכת אחר כמות הפעמים שאומרים, אלא אחר משך זמן האמירה.

ולכאורה יש לומר כן אף לענין קידוש לבנה וספירת העומר, שקידוש לבנה הוא יותר תדיר מספירת העומר, ואף שספירת העומר הוא מ"ט יום, אבל כיון שהוא בא בזמן ופרק אחד וקידוש לבנה הוא בזמנים הרבה, יש לומר שקידוש לבנה הוא יותר תדיר.

אולם בכל זאת כתבו הפוסקים (להורות נתן א, כז. מגדנות אליהו ד, לו) שנהוג להקדים את ספירת העומר, משום שספירת העומר לכמה שיטות הוא דאורייתא אף בזמן הזה ויש להקדים מצוה דאורייתא למצוה דרבנן.

ד. אמנם החתם סופר (שם) כתב על סברא זו לחלק בין זמן אחד לזמנים הרבה ש"זה סברא חדשה שלא ראיתי", וכתב ליישב, שבסוכה אינו חייב לברך בכל יום אם אינו יוצא כלל מהסוכה, וכל הנדון בפוסקים אם יצא והסיד דעתו (עי' מג"א תרל"ט, יז) אם צריך לברך בכל פעם שוב, אבל אם לא יצא כלל כו"ע מודו שאינו מברך שוב, ולכן אין ברכת הסוכה יותר תדירה כיון שאין זה חיוב אלא רק מצוי יותר, ולכן ברכת הזמן יותר תדירה שחייבים לברכה ברגלים.

ה. וכתב המנחת חינוך (מצוה שז) לענין קרבנות מוסף של חג השבועות, שיש בקרבן המוסף קרבן עולה, ויש ביום זה אף קרבן עולה שבא עבור שתי הלחם, ואף הוא חובת היום שהרי מקריבים את הקרבנות אף אם אין לחם. וכתב לחדש, שאע"פ שלכאורה העולה של מוסף היא יותר תדירה, שהרי יש הרבה קרבנות מוסף במשך השנה, אבל כיון שעולה של חג השבועות הוא גם פעם בשנה, אם כן הוא שווה לעולה של שתי הלחם שהיא גם פעם שנה, וממילא שניהם שווין ואין בהם דין קדימה.

ושוב הקשה על דבריו ממה שמצינו בדיני קריאת התורה, שצריך להקדים את קריאת השבת לקריאת ראש חודש כיון שקריאת שבת היא תדירה יותר לקריאת ר"ח (עי' בלבוש או"ח תרפ"א, א), ואף שבכל שבת קוראים פרשה אחרת, ואם כן לכאורה קריאת ראש חודש יותר תדירה כיון שקוראים פרשה זו יותר פעמים בשנה, בכל זאת הולכים אחר שם הקריאה ולא אחר הקריאה בעצמה, וקריאת התורה של שבת היא יותר תדירה מקריאת ראש חודש.

ולפי סברא זו לכאורה יש לומר כן אף לענין מוסף של חג השבועות, שיש לילך אחר השם של הקרבן מוסף שהוא יותר תדיר מהקרבן של שתי הלחם.

וכתב המנחת חינוך לחלק, שבקרבנות אף השם חלוק, ואין זה מוסף של רגלים אלא מוסף של חג השבועות, ויש שם אחר לכל חג, ולכן אינו יותר תדיר מקרבן שתי הלחם, אבל בקריאת התורה יש שם אחד לכל קריאת התורה בשבת.

אמנם יש להקשות על דבריו מדברי רש"י (הג"ל) שכתב לענין ברכת הזמן שהוא יותר תדיר מפני שמברכים אותו ברגלים, ואף שבכל רגל ורגל מברכים אותו על אותו הרגל, ולכאורה הוא דומה לקרבן מוסף שהוא חיוב בפ"ע בכל רגל ורגל, ואם כן צ"ב מדוע הוא יותר תדיר מברכת ליישב בסוכה.

ואולי יש ליישב, שאין ברכת "שהחיינו" על היום טוב עצמו של פסח וסוכות, אלא הברכה היא על הרגל [ואף אין מוזכרים את החי"ט בברכה], ופסח וסוכות הם אחד מהרגלים, ולכן היא דומה לקריאת התורה שיש שם אחד על הקריאה בתורה, וכמו כן בברכת הזמן שהברכה היא על הרגל, ולכן היא ברכה יותר תדירה מברכת ליישב בסוכה.

א. "מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את אלה" (כח, כג). ולמדו (זבחים פט, א) מפסוק זה שכל התדיר מחבירו קודם לחבירו, ולכן צריך להקדים את קרבן התמיד לקרבנות החג או לקרבן מוסף בשבת, מפני שהוא תדיר.

ויש לדון בכמה אופנים של תדיר מה דינם.

ב. כתב הנימוקי יוסף (הל' ציצית יא, ב) שיש להקדים את לבישת הטלית להנחת תפילין, משום שהיא שקולה כנגד כל המצוות. ועוד שהיא תדירה שנוהגת בין בחול ובין בשבת ויו"ט, ותדיר ושאינו תדיר קודם. והביא שכן כתב רבינו יונה בספר היראה. ובשו"ע (או"ח כה, א) פסק שיקדימם משום שמעלין בקודש וקדושת התפילין יותר גדולה.

ובשו"ת שאגת אריה (כח) כתב לתמוה עליו, שהרי יש שיטות שכסות יום פטור בלילה מציצית, ותפילין לפי דעת רוב הפוסקים זמנם אף בלילה מדאורייתא, אלא שמדברנן גזרו שלא ינחם בלילה שמתא יישן בהם, ואם כן מעיקר הדין תפילין יותר תדירים מציצית, שאף שאין מניחים בשבתות ויו"ט אבל מפני הלילת חיובם יותר תדיר, ולכן יש להקדים ולהניח את התפילין. ואף שרבנן גזרו שלא להניח בלילה אין זה מבטל אותם ממעלת התדיר.

אבל בארצות החיים (כה, א) כתב שבדין תדיר אין הולכים אחר עיקר הדין מדאורייתא, וכיון שרבנן גזרו שלא להניח תפילין בלילה, לא אכפת לן שאיסורו רק מדרבנן, וכיון שסו"ס אין מניחם בלילה הוא פחות תדיר ויש להקדים את הציצית שהוא יותר תדיר.

ג. עוד יש לדון האם הולכים אחר מטבע הברכה שהיא יותר תדירה, או אחר סוג החיוב. וכגון, בערב פסח שבא לברך ברכת החמה וצריך אף לברך ברכת האילנות, שמצד מטבע הברכה מברכים על החמה "עושה מעשה בראשית" והיא מטבע ברכה תדירה שהרי בימות הגשמים מברכים אותה כמעט בכל יום, אבל מצד סוג החיוב ברכת האילנות יותר תדירה שהיא פעם אחת בכל שנה וברכת החמה היא פעם בכ"ח שנים.

ובס' שיח השדה (ח"ג ברכות נט, ב) הביא ראיה משיטת רבה בר בר חנה שבי"ט ראשון של סוכות צריך לברך קודם שהחיינו ואחר כך ברכת "לישב בסוכה" משום שברכת שהחיינו יותר תדירה. ופירש רש"י שברכת שהחיינו יותר תדירה מפני שהיא נוהגת ברגלים.

וממה שכתב רש"י על ברכת שהחיינו שהיא תדירה מפני ברכתה ברגלים, משמע שאף שמברכין ברכת שהחיינו במשך השנה על פירות חדשים ובית חדש וכדו' אין זה נחשב לתדיר, כיון שהולכים אחר סוג החיוב של הברכה והיא ברכת שהחיינו ברגלים, ולא אחר מטבע הברכה שמברכים אותו בעוד ימים בשנה.

ולכן אף בברכת החמה וברכת האילנות יש להקדים את ברכת האילנות שהיא תדירה יותר מברכת החמה.

אמנם החתם סופר כתב לכאן שרש"י נקט דוקא שהחיינו של רגלים כיון שברגלים הוא חיוב, ואף בר"ה ויוה"כ"פ אינו חיוב לברך, ואם כן מה שמברך הרבה פעמים שהחיינו בשאר ימות השנה אינו חובה אלא מצוי, ומצוי אינו קודם לחובה (וכמבואר בזבחים צא, א).

ולפי דבריו אין ראיה מדברי רש"י שצריך להקדים את הברכה היותר תדירה בחיובה, ואולי צריך להקדים את ברכת החמה כיון שמטבע הברכה שלה יותר תדיר.

ג. עוד יש לדון בדברי רש"י, שלכאורה ברכת ליישב בסוכה היא יותר תדירה מברכת הזמן (שהחיינו) ברגלים, שהרי בסוכה מברכים בכל יום לכל הפחות פעם אחת, וברכת הזמן ברגלים אינו אלא ג' פעמים ומדוע ברכת הזמן היא יותר תדירה.

ובערוך לגר כתב שדבר שבא בזמנים הרבה נקרא יותר תדיר ממה שבא כמה פעמים בזמן מועט, ולכן ברכת הזמן שהיא כמה פעמים בשנה בזמנים שונים היא יותר תדירה מברכת ליישב בסוכה שהיא יותר פעמים אבל בזמן אחד.